

Розслідування дорожньо-транспортних подій (ДТП)

Криміналістична характеристика ДТП

Залежно від механізму події ДТП можна поділити на: зіткнення транспортних засобів; наїзд транспортного засобу на пішохода, нерухомих транспортний засіб, перешкоду; перекидання транспортного засобу; падіння пасажирів з транспортного засобу та інші ДТП, які є наслідком грубого порушення правил дорожнього руху або експлуатації транспортних засобів.

Способи вчинення ДТП. Найчастіше ДТП є наслідком порушень, яких припускається водій транспортного засобу: перевищення швидкості руху, порушення правил обгону, повороту, рядності; керування автомобілем у стані алкогольного сп'яніння; виїзд на технічно несправному транспорті тощо.

ДТП можуть бути наслідком неправомірних дій пішоходів або пасажирів: перехід **проїжджої частини перед** транспортним засобом або у не призначених для переходу місцях тощо. Крім того ДТП можуть бути спричинені діями робітників автопідприємств, які відповідають за технічний стан чи експлуатацію транспортних засобів: неякісний ремонт; невжиття заходів щодо запобігання експлуатації технічно несправного транспорту; допуск до керування транспортним засобом особи, яка перебуває у стані алкогольного сп'яніння, тощо. ДТП також можуть бути наслідком злочинних дій осіб, які відповідають за будівництво, ремонт, утримання доріг, вулиць, дорожніх споруд тощо.

Дані щодо обстановки дорожньо-транспортної події. Дорожньо-транспортна обстановка характеризується як статичними, так і динамічними елементами. До статичних елементів, зокрема, належать: технічна характеристика доріг (ширина, тип і стан дорожнього покриття), наявність (або відсутність) розмітки, огорожень, дорожніх знаків, освітлення тощо. До динамічних елементів дорожньої обстановки належать: інтенсивність і швидкість руху автомашин; видимість, маневри руху автомашин тощо (всі ці чинники мають враховуватися водієм під час керування транспортним засобом).

Важливе значення мають погода, час доби. ДТП часто відбуваються у час "пік", за несприятливих погодних умов (туман, ожеледь, сніг) або у нічний час.

Інформація про типові сліди. Під час ДТП утворюються численні сліди, пов'язані, перш за все, із взаємодією різноманітних об'єктів: транспортних засобів, дороги, водія, пішоходів. Це можуть бути: сліди гальмування коліс, відбитки бампера або протектора на одязі потерпілої особи; ушкодження і травми на тілі водія; частки фарби, скла фари, лобового скла, дзеркал, плями мастила; деталі транспортних засобів; сліди рук, ніг тощо.

Важливе значення мають і **дані про особу злочинця:** вік, стан здоров'я, фахова підготовка; наявність фізичних вад, захворювань тощо, особливості фізичного або психологічного стану водія.

Особа потерпілого. Враховуються стан здоров'я потерпілої особи, її вік, фізичні та психологічні характеристики, а також наявність захворювань: зору, слуху; перебування у стані алкогольного або наркотичного сп'яніння тощо.

Огляд місця події і транспортних засобів

До найпоширеніших слідчих ситуацій на початковому етапі розслідування ДТП можна віднести:

- - ДТП вчинено в присутності свідків, транспортні засоби та водії залишаються на місці події;
- - ДТП вчинено за відсутністю свідків або невідомою особою, і при цьому водій: а) зник з місця події на транспортному засобі, що брав участь у ДТП; б) водій зник, але залишив на місці події автотранспортний засіб; в) перед зникненням водій вжив заходів щодо знищення слідів на місці події (вивіз і приховав або знищив труп потерпілого тощо) або у подальшому звернувся із заявою про угон автомашини, який нібито стався ще до події, яка є предметом розслідування.

Огляд місця події, що, як відомо, є невідкладною слідчою дією, проводиться негайно після отримання повідомлення про ДТП (сліди на місці події можуть бути знищені рухом транспорту і пішоходів; на збереженість слідів впливають також погодні умови). Оскільки під час огляду потрібні спеціальні знання (переважно в галузі автотехніки, судової медицини й трасології), участь у проведенні зазначеної слідчої дії повинні брати спеціалісти (це особливо важливо у разі зникнення з місця пригоди особи, яка порушила правила безпеки дорожнього руху, а також для підготовки матеріалів, необхідних для проведення у подальшому судової автотехнічної, судово-медичної та інших експертиз). Зокрема, залучення до участі в огляді спеціаліста-автотехніка сприяє результативності розшуку транспортного засобу, що зник: це дозволяє ще до проведення судових експертиз оперативно одержати інформацію про напрямок руху такої автомашини, її модель, наявність пошкоджень тощо.

Завданням огляду місця події у справах про ДТП є отримання даних про: умови, час і місце злочинного порушення правил безпеки дорожнього руху; вид дорожньо-транспортної події та її механізм; предмети і сліди, що залишилися на місці події; швидкість руху транспорту; відомості про очевидців і свідків.

Основними об'єктами огляду місця дорожньо-транспортної пригоди є: ділянка вулиці або дороги, де сталася подія; труп; транспортні засоби, що брали участь у дорожньо-транспортній події.

Під час огляду місця події дії його учасників спрямовані на знайдення та фіксацію слідів та інших речових доказів:

- - слідів транспортного засобу (зокрема ширини слідів та конфігурації малюнка протектора);
- - залишків освітлювальних і сигнальних приладів, фрагментів корпусу, які до зіткнення належали транспортному засобу, що залишив місце події (знайдення на місці події деяких деталей автомашини може дати підставу для висновку, що за наявності пошкоджень вона не могла довго їхати і може знаходитись неподалік від місця події);
- - залишків лакофарбового покриття автотранспортного засобу (пошук проводиться по всій проїзній частині та обочині від місця наїзду чи зіткнення в напрямку руху автомобіля, який зник, а також на одязі потерпілого в місці травмування або поряд з трупом);
- - сліди мастил, гальмівної рідини;
- - сліди контакту транспортного засобу з окремими предметами;
- - предметів, які до зіткнення знаходилися в салоні автомашини: одяг, ділові папери та інші речі;
- - сліди взуття; предмети, які залишені на місці ДТП водієм або пасажиром.

Огляд трупа проводиться за обов'язкової участі судового медика або іншого лікаря. Спочатку фіксуються поза і розміщення трупа потерпілої особи відносно транспортного засобу, слідів

коліс, осьової лінії, узбіччя, нерухомих орієнтирів. Під час огляду одягу трупа зазначається його стан і фіксується наявність різного роду слідів: волочиння, протектора шини, фарби, паливно-мастильних матеріалів тощо.

Фіксуються наявність тілесних ушкоджень, їх локалізація на тілі, форма, розміри. Це допомагає у встановленні типу транспорту і якою саме його частиною нанесено удар під час ДТП: ушкодження тазових кісток характерно, зокрема, для участі у події вантажних автомобілів, а ушкодження нижче колін - легкових.

Огляд транспортного засобу. При виявленні транспорту на місці події спочатку фіксується його точне місцеположення (шляхом вимірювання відстані від переднього і заднього правих коліс до тротуару і від передньої або задньої осі до нерухомого орієнтира). При безпосередньому огляді автомашини фіксуються всі пошкодження, спричинені зіткненням транспортного засобу з перешкодою. Звертається увага на відсутність окремих деталей (габаритних ліхтарів, ковпаків коліс тощо). При огляді внутрішньої частини салону (кабіни) фіксуються положення: держак ручного гальма, держак перемикачів швидкостей, покажчиків поворотів тощо. Якщо водій зник, вживають заходів для виявлення і фіксації слідів рук (на кермі, держаку перемикачів швидкостей тощо) і предметів, які не належали водію.